

ZE ŚWIĘTYM PAWŁEM W HERBIE

Nr 16 (267)

OD 14 DO 20 KWIETNIA

2008 R

Redaguje zespół parafian. tel. Probostwa 275 14 09,
e-mail Redakcji gaz2@interia.pl www.pawel.katowice.opoka.org.pl

POCZET PAPIEZY

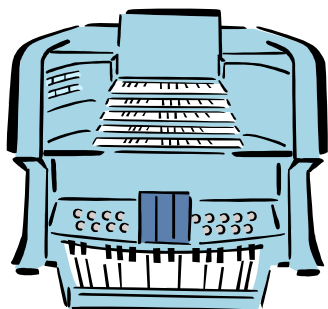

Jan Paweł I (1978)

Pierwszy papież pochodzący ze środowiska robotniczego. Obierając podwójne imię, zamierzał realizować program swoich poprzedników. Podczas uroczystości inaugurującej pontyfikat zrezygnował z tradycyjnej koronacji. Ujął cały świat swoją serdecznością i bezpośredniością zyskując miano „papieża uśmiechu”. Zmarł po 33 dniach pontyfikatu.

Henryk Orzyszek o

Historii organów w zarysie

Pierwsze organy z klawiaturą, to tak zwane organy wodne /hydrauliczne/, do których tłoczono powietrze regulowane przez wodę². Miały zastosowanie w Grecji podczas uroczystości dworskich i igrzysk³. Pierwsze wiadomości o organach pneumatycznych, czyli takich, w których powietrze tłoczone jest do piszczałek za pomocą miecha ze zagęszczonym powietrzem, pochodzą z IV wieku naszej ery⁴. Nie były to jeszcze organy w dzisiejszym rozumieniu. W VIII wieku organy pojawiają się w Europie Zachodniej, gdzie początkowo pełnią rolę instrumentu świeckiego. Wkrótce rozpowszechniły się na całym Zachodzie, również w praktyce kościelnej. Początkowo najczęściej grali na nich duchowni w czasie mszy i officium. Nieco później także świeccy, a ponieważ oni czasem znali łacinę, ich niektóre nazwiska były: Oremus - Módlmy się, Pronobis - Za nami, Angelus - Anioł /Pański/⁵. Do początku XIII wieku instrumenty te budowali mnisi, a w Polsce aż do XVI wieku. Począwszy od średniowiecza, aż do XVII wieku budowano również małe przenośne organy o kilkunastu piszczałkach, zwane portatywami. Inne, także małe, o brzmieniu łagodnym zwano pozytywami, zaś o brzmieniu bardziej ostrym - regałami. Istnienie organów w Polsce potwierdzone jest w latach 1177-1194 na dworze Kazimierza Sprawiedliwego⁶.

Organ y IV - XI wieku były pod względem technicznym łatwe do grania, gdyż posiadały niewielką ilość piszczałek. Z chwilą wprowadzenia skomplikowanej mechaniki i rozrostu instrumentu, technika gry w XIII i XIV wieku stawała się trudna.

Długie na 50 centymetrów i szerokie na 15 centymetrów klawisze zapadały się w czasie grania na 15 centymetrów i trzeba było naciskać je pięściami i łokciami. Największe udoskonalenia przypadają na okres od XV - XVII wieku. W tych latach były organy w Winchester w Anglii, które miały 26 niewielkich miechów i aby je napełnić powietrzem, potrzeba było 70 ludzi⁷. Obecnie najczęściej mają 1-5 takich zbiorników odpowiedniej wielkości, które napełniane są elektryczną dmuchawą.

Wszystkie urządzenia sterujące rozdziałem powietrza i przenoszące ruch klawisza na otwarcie dopływu powietrza do piszczałki zwane są trakturą. W organach dawnej konstrukcji, to jest z XVII i XVIII stulecia traktura jest mechaniczna. Wówczas klawisz połączony był z listwami drewnianymi i dźwigniami, a te z wentylami. Jeszcze wtedy klawisze stawiały grającemu znaczny opór. Trudności te usunął później przede wszystkim wynalazek dźwigni pneumatycznej. Dalsze ułatwienia wprowadził system pneumatyczno-rurkowy. Ostatni etap, to organy z trakturą elektryczną, w której system dźwigni lub rurek zamieniono na przewody elektryczne, a inne części na elektromagnesy. Organy takie w razie braku prądu nie grają.

W organach znajdują się piszczałki metalowe i drewniane. Do ich budowy, które mają różne kształty i wielkości, używa się cyny z domieszką ołowiu i drewna najczęściej świerkowego i sosnowego. Najmniejsze mogą mieć 6 milimetrów, największe 5 metrów, ale niekiedy mają 11 metrów - na przykład w Oliwie. Są zestawy piszczałek czyli głosów, które brzmią łagodniej na przykład Flet, Portunal oraz o brzmieniu ostrym i donośnym, to Cornet, Puzon. Mamy również takie, w których na jeden klawisz przypada kilka o różnej wysokości dźwięku brzmiących piszczałek, na przykład Cymbel, Mixtura. Jeden głos ma tyle piszczałek, ile klawiszy ma klawiatura, czyli około 52. Wiek XIV przyniósł wynalazek pedału, to jest klawiatury dla nóg. Początkowo klawiszy było 8, obecnie ponad 26. Od XIX wieku część piszczałek czasem umieszczona jest w szafie ekspresyjnej, którą organista w czasie gry może otwierać i zamykać nogą, co powoduje miłe wrażenie echa.

Ogólnie można powiedzieć, że organy składają się z mechanizmu napędu, rozdziału powietrza, piszczałek oraz mechanizmu gry. Spośród wszystkich instrumentów muzycznych, odznaczają się największymi rozmiarami zewnętrznymi, najrozleglejszą skalą brzmienia, największym bogactwem barw oraz najbardziej skomplikowaną budową, stąd nazywamy je "królową instrumentów". Są również nazywane "świętym instrumentem"⁸. Wiele organów w naszych świątyniach, to instrumenty zabytkowe, które szczególnie należy chronić i nie powinno się ich przerabiać, są bowiem świadectwem danej epoki i danego zakładu budowy instrumentów. Niektóre najbardziej znane zabytkowe organy w kraju są: w Oliwie, Kamieniu Pomorskim, Leżajsku, Jędrzejowie, Fromborku i niektóre w Krakowie. Obecnie za zabytkowe uważane są te, które zbudowano przed 1945 rokiem. Czy przedstawiają taką wartość,

decyduje konserwator zabytków danego miasta. Zygmunt Kamiński, którego firma organmistrzowska jest w Warszawie, w wywiadzie dla gazety powiedział "Każdy instrument co dziesięć lat powinien mieć przegląd. W miejscach tłumnie odwiedzanych - częściej"⁹.

Na podstawie materiałów:

1. Barbara Szydłowska-Ceglowa: Staropolskie nazewnictwo instrumentów muzycznych. Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1977, s.194
2. Teresa Żurkowska: Geneza i rozwój techniczny organów antycznych, w: Organy i muzyka organowa VIII. Prace Specjalne 47 Akademii Muzycznej w Gdańsku., Gdańsk 1991r, s. 33
3. Ks. Zbigniew Wit: Zaangażowanie świeckich w posługi muzyczne, w liturgii, w: Ks. Wiesław Hudek: Muzyka liturgiczna w kościele katowickim 1925-2005. Katowice 2005, s. 36
4. Ks. Gerard Mizgalski: Podręczna encyklopedia muzyki kościelnej. Poznań 1959, s. 343
5. Jan Stanisław Bystron: Kultura ludowa. Warszawa 1947, s.142
6. Barbara Szydłowska-Ceglowa: Staropolskie nazewnictwo.... s. 194
7. Antoni Sapalski: Przewodnik dla organistów. Kraków 1880. Reprint, wydanie II, Lublin 1985, s.11
8. Albert Schweitzer: Jan Sebastian Bach. Kraków 1972, s. 40
9. Monika Janusz-Łorkowska: Głosy leśnych fletów i tęgiego pryncypała. Rzeczpospolita, 21.IV. 2006, dodatek: Ludzie i gospodarka s. B5

OGŁOSZENIA DUSZPASTERSKIE:

- ⊗ Dziś - Niedziela Dobrego Pasterza, która jest Dniem Modlitw o powołania. Zapraszamy na Nieszpory o godz. 16³⁰, na Adorację Przenajświętszego Sakramentu w czwartek, a dzieci na Mszę św. w środę o godz. 8⁰⁰.
- ⊗ Jutro modlimy się za Papieża Benedykta XVI w 3. rocznicę wyboru na Stolicę Piotrową, a w środę o rychłą beatyfikację Sługi Bożego Jana Pawła II.
- ⊗ W tym tygodniu przypadają kwartalne Dni Modlitw o powołania do służby w kościele.
- ⊗ W piątek oddajemy cześć Miłosierdziu Bożemu. Jest to III piątek miesiąca.
- ⊗ Kolekta w przyszłą niedzielę przeznaczona jest na potrzeby naszej parafii, „Bóg zapłać” za dzisiejsze ofiary.
- ⊗ Okazja do Spowiedzi Świętej - przed każdą Mszą świętą.
- ⊗ U ministrantów - „Gość Niedzielny”.
- ↳ Prowadzona jest zbiórka datków na dokończenie wystroju kościoła. Przypominamy, że ofiary na ten cel można składać poprzez:
  - wpłaty na konto bankowe parafii, **BANK PeKaO SA I O/Gliwice**
29 1240 1343 1111 0000 2370 6710
Parafia św. Pawła Apostoła
  - złożenie ofiary w każdą 1. niedzielę miesiąca,
  - ofiary składane w kopertach.

*Człowiek szuka miłości, bo w głębi serca wie,
że tylko miłość może uczynić go szczęśliwym.*

Jan Paweł II

INTENCJE MSZY św. od 14 do 20 kwietnia 2008 r.

14.IV Poniedziałek	g.18⁰⁰	- Wspólna za żyjących /intencje w gablotce/
15.IV Wtorek	g. 7⁰⁰	- Za ++ Józefa i Monikę Kłosek, córkę Helenę, syna Józefa oraz dusze w czyścicu cierpiące,
	g.18⁰⁰	- Za ++ Piotra i Elżbietę Szczepańskich.
16.IV Środa	g. 8⁰⁰	Msza św. szkolna - O rychłą beatyfikację Sługi Bożego Jana Pawła II.
17.IV Czwartek	g. 7⁰⁰	- Za + Jerzego Fojt, Po Mszy św. Adoracja Przenajświętszego Sakramentu
	g.18⁰⁰	- Za + Jerzego Grzywocz w 3 rocznicę śmierci.
18.IV Piątek	g. 7⁰⁰	- Za + Franciszka Madeja jako 30 dniowa,
	g.18⁰⁰	- Ku czci Miłosierdzia Bożego w intencji czcicieli.
19.IV Sobota	g. 7⁰⁰	- Za ++ Elżbietę Pyplok w 15 rocznicę śmierci, męża Edmunda, brata Leonarda oraz ++ z rodziny Wieczorek, Pyplok i Mucha,
	g.17³⁰	Spowiedź święta
	g.18⁰⁰	- O Dary Ducha Świętego w intencji maturzystów.
20.IV 5 NIEDZIELA WIELKANOCNA	g. 6³⁰	Godzinki ku czci Matki Boskiej,
	g. 7⁰⁰	- Za parafian,
	g.10⁰⁰	- Do Najświętszego Serca Pana Jezusa i Matki Boskiej z podziękowaniem za odebrane łaski, z prośbą o Opiekę Bożą i zdrowie dla małżonków Walentego i Adeli Wieczorek z okazji złotego wesela oraz o błogosławieństwo Boże dla całej rodziny. (Te Deum)
	g.16³⁰	Nieszpory
	g.17⁰⁰	Koncelebra - Z prośbą o Opiekę Bożą, zdrowie i Dary Ducha Świętego dla Adama Bednarczyk z okazji 18 rocznicy urodzin, - Za + Klarę Bednarczyk w 1 rocznicę śmierci oraz męża Edwarda.